

ТАРАС ШЕВЧЕНКО У ВАШИНГТОНІ

НЕДОШИТКО І.Р. (м. Тернопіль)

Copyright © 2014

УДК 168.522

Коли

Ми діждемося Вашингтона

З новим і праведним законом?

А діждемось таки колись!

Т. Шевченко: “Юродивий” (1857 р.)

9 березня 1814 року — дата, яку внесено до світового календаря знаменних і пам'ятних дат ЮНЕСКО. Цього дня 200 років тому Україна подарувала світові Тараса Григоровича Шевченка — Генія, Поета, Пророка.

Прометей, Апостол, Кобзар... Цими високими словами іще за життя назвали Тараса Григоровича Шевченка. Він з'явився як посланець Божий у період найбільшого занепаду національного життя. Його слово, наділене величезною енергетичною силою, відродило Дух нації.

Так склалося в нашій історії, що в другій половині XIX ст. українці змушені були залишати історичну батьківщину та їхати шукати кращої долі в різних країнах світу, зокрема, і в США. “З Шевченковим “Кобзарем” у подорожніх клунках і з його Заповітом у серці прибували українські поселенці до США, щоб знайти гостиннішу землю, і разом з тим у міру можливостей здалеку допомагати Батьківщині в її потребах” [1, с. 167]. Шевченкові заповіді й сам Шевченко зберегли давній пріоритет у духовності та у громадському житті українців США й до сьогодні.

По тому, як нація шанує своїх визначних діячів, судять про її культуру. Ще 1898 року в Пенсильванії було засновано перше на американській землі Товариство імені Шевченка, що поставило собі за мету побудувати пам'ятник “найбільшому синові України-Руси”. Йому не вдалося цього зробити, однак мрія не полишала заокеанських українців. Початок здійсненню задуму поклала опублікована 1956 року на шпальтах газети “Свобода” стаття професора Івана Дубровського “За пам'ятник Т. Г. Шевченку у Вашингтоні”. Автор зауважив: “...поставлення пам'ятника в світотій столиці було б не лише щирим вшануванням пам'яті Поета його земляками, але й виходом українства на широкий світовий шлях культурних зв'язків з вільним світом” [2, с. 2].

У вересні 1960-го за ініціативою голови УККА Льва Добрянського, було створено Комітет пам'ятника Шевченка. Його очолили президент Головної ради наукових товариств ім. Шевченка Роман Смаль-Стоцький, президент УВАН у США Юрій Шевельов та Лев Добрянський. Унікальний внесок у вшанування Тараса Шевченка зробили керівники американської держави. Гаррі Трумен був почесним головою Комітету пам'ятника Шевченка, Двайт Айзенгавер остаточно розчистив шлях до того, щоб пам'ятник поетові таки постав у Вашингтоні. Джон Ф. Кеннеді привітав у вересні 1963 року американських українців з освяченням майдану під будівництво пам'ятника і сприяв здійсненню проекту. У вітальному листі він оцінив творчість Кобзаря як “благородну частку” американської історичної спадщини [3, с. 1]. Ліндон Б. Джонсон так сказав про Шевченка: “Він був більше ніж українцем — він був державним мужем і громадянином світу. Він був більше ніж поетом — він був безстрашним борцем за права й волю людей” [4, с. 14-15]. Українська громада США пожертвувала на будівництво монумента 424 тис. дол. США [1, с. 174].

27 червня 1964 р. у Вашингтоні відбулося урочисте відкриття пам'ятника Кобзареві, на якому викарбувані слова: “Цей монумент Тарасові Шевченку, українському поету XIX століття і борцю за незалежність України та за свободу всього людства, який під іноземною російською імперіалістичною тиранією та колоніальним правлінням звертався до Вашингтона з його “новим і праведним законом”” [5, с. 1, 3]. Американську делегацію очолював президент Двайт Д. Айзенгавер, тому що “у Східній Європі минулого і цього століття ім'я і твори Т. Шевченка блискучо віддзеркалюють аспірації людини на особисту волю й національну незалежність і тому, що Тарас Шевченко, поет-лауреат України, був виразно натхненний нашою американською великою традицією боротись проти імперіалізму і колоніальної окупації свого рідного краю” [6, с. 1, 3].

У травні 1965-го в підніжжя пам'ятника було вмонтовано велику урну з нержавіючої сталі. У ній – земля, яку привезли з Шевченкової могили в Каневі голова міської управи Детройта Маруся Бек та подружжя Калмиків. Укладено в постамент й “Пропам'ятну книгу” з коротким описом історії пам'ятника, список понад 50 тис. американських українців, які вносили добровільні пожертви, інші документи. Відтоді всі найважливіші події українська громада в Америці відзначає біля пам'ятника Тарасові Шевченку.

1. Батькові Тарасові – Батько союз / ред. Зенон Снилик. – Printed in U.S.A. “Svoboda”, Jersey Citi. N.J. – 190 s.
2. Дубровський І. За пам'ятник Т. Г. Шевченкові у Вашингтоні / І. Дубровський // Свобода (США). – 23 черв. 1956. – С. 2.
3. У Вашингтоні відбулися великі врочистості дедикації площі під будову пам'ятника Тарасові Шевченкові / Свобода (США). – 24 вер. 1963. – С. 1.
4. Dragan A. / A. Dragan // Shevchenko in Washington. History of the monument of Ukraine's bard in the nation's capital. – Svoboda. Ukrainian national Association. Jersey City-New York, 1984. –
5. Історичний Акт Історичного Дня // Свобода (США). – 30 черв. 1964. – С. 1, 3.
6. Промова Двайта Д. Айзенгавера 34-го Президента ЗДА, при відкритті пам'ятника Тарасові Шевченкові у Вашингтоні в суботу, 27-го червня 1964 року // Свобода (США). – 30 черв. 1964. – С. 1, 3.

ГЕРМЕНЕВТИЧНЕ ВИРАЖЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ІДЕЇ В ПОЕЗІЇ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

ПАУЧОК В.К., ГНАСЕВИЧ Н.В. (м. Тернопіль)

Copyright © 2014

УДК 168.522

Два століття тому на небосхилі зійшла зірка видатного пророка та визначного генія українського народу – Тараса Григоровича Шевченка. На даному етапі розвитку сучасного українського суспільства кожне слово неперевершеного Кобзаря набуває все більш вагомого екзистенційного змісту. Його безсмертна пророча мова сьогодні веде за собою український люд задля здобуття свободи і загальносуспільної справедливості.

Прислухаючись до мови, вдумуючись у манери вираження тонких почуттів, зауважуємо, що нерідко для передачі якихось думок, емоцій, вражень, вдаємося до опису образів, які традиційно уявляються в певних кольорах. Так виникає семантичний зв'язок між змістом висловлювання й деяким кольором.

Семантичний зміст кольоропозначаючих понять впливає з глибин колективної психології, точніше – із соціальної психіки, він пов'язаний з природним оточенням, соціальним досвідом, історією. Подібно до поезії, вдале поєднання понять із семантикою кольору, дозволяє влучно передати почуття. Семантика таких понять слугує для позначення гасел і в екстремальному вияві стає підставою кольорів національних символів. Ключ до розкриття семантики барв заховується в мові, усній та писемній, але найповніше ними насичена поезія, народна та авторська лірика. Чого варті барви у текстах Лесі Українки, Івана Франка та Василя Стуса. Попри те, чи не найяскравіше зміст кольоропозначаючих понять розкрито саме у Тараса Шевченка.

Похідні від “червоний”, “чорний”, “білий”, “зелений”, “синій” і “жовтий” повторюються в “Кобзарі”, не покидаючи унаслідок зорової уяви. “Всі картини у Шевченка кольорові”. Колір описує зовнішній вигляд: “в зеленій діброві” (Гайдамаки), його зміну: “степ чорніє” (Гайдамаки). Часто колір передається через називання предметів, що з ним уявляються: “дивлюся, аж світає, край неба палає” (Сон).

Часто колір злучений з почуттям, емоцією, бажанням. Нижче подано декілька спроб розкрити такий зв'язок. Скажімо, з допомогою чорного кольору описано козаків, готових до пориву, походу. “У **темному гаю** зібралися; старий, малий, убогий багатий... У **темному гаю** в зеленій діброві на припоні коні отаву скубуть” (Гайдамаки) [тут і далі виділення – В.П. і Н.Г.]. “І **найшли зелену хату і кімнату у гаї темному, в лугах**” (Варнак). “**Чорна хмара** з-за лиману небо-сонце криє” (Іван Підкова). “Де милий ночує, чи в **темному гаї**” (Причинна).